

5. Педагогіка Гуманітарні та соціальні науки. Педагогіка. Культура і мистецтво

УДК373.2.015.311:794.5.015.311:794.5

Омел'яненко О. А.

здобувачка вищої освіти ІV курсу

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького,

м. Мелітополь, Україна

В. А. Волкова

Кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи

Мелітопольського державного педагогічного університету

імені Б. Хмельницького

м. Мелітополь, Україна

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБОМ LEGO В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація: у статті розкрито теоретичні основи проблеми творчих здібностей дошкільників, визначено особливості конструювання як одного із ефективних засобів розвитку творчості у дітей. Представлено результати експерименту з дошкільниками з використанням конструктора LEGO.

Ключові слова: здібності, конструювання, творча діяльність, креативність, LEGO.

На сучасному етапі Україна знаходиться на шляху реформування, потрібні творчі громадяни, ініціативні особистості, які зможуть знайти оригінальний,

нестандартний підхід при вирішенні будь-яких проблем. Метою навчальних закладів є посприяти тому, щоб діти в подальшому не були пасивними, замкнутими в соціумі, а навпаки, креативними, здатними ризикувати, ініціативними, інтелектуальними та суспільно корисними особистостями.

Дошкільний вік – період, коли дитина розкриває для себе новий світ. Творчі процеси в усій своїй повноті проявляються вже в ранньому дитинстві. Завданням вихователя є своєчасно виявити закладені природою індивідуальні можливості кожної дитини. Необхідно підтримувати інтерес дитини до творчої діяльності. Організація такого специфічного процесу передбачає використання спеціальних вправ, завдань, створення ігрових ситуацій, які стимулюють дитячу творчість.

На розвиток здібностей значний вплив надає використання конструктора, який створює поживний ґрунт для гри, навчання, творчості, фантазії. Розвиток творчого мислення є важливим для дитини, адже чим більше дитина створює нових ідей, конструює, вигадує, тим краще їй буде адаптуватися в житті, знаходити вихід з нестандартних ситуацій [3].

Підходи до проблеми розвитку творчих здібностей розроблені Б. Ананьєвим, Ю. Болотіною, З. Власенко, Д. Гілдорфманом, Д. Давидовим, І. Дмитренко, В. Кудрявцевим, Е. Лісовською, М. Поддьяковим, Б. Тепловим, Г. Чистяковою та іншими сучасними вітчизняними та зарубіжними вченими і педагогами.

У педагогічному словнику поняття здібності визначається як психічні властивості особистості, які є передумовою успішного виконання певних видів діяльності (набуття знань, умінь і навичок; використання їх у діяльності). Також вони є результатом розвитку задатків [6, с. 23].

Творчість є однією з найзмістовніших форм психічної активності, це діяльність особистості, результатом якої є виготовлення креативних, оригінальних предметів або об'єктів, дослідження нових властивостей, фактів, закономірностей, створення сучасних, раніше невідомих відкриттів, інновацій.

Передумовою творчості, прояву здатностей дітей є креативність, потенційна здібність до різнобічного мислення, почуттів та дій. Її можна розглядати як основу продуктивного розвитку дошкільників, як потенціал, що забезпечує зростання, властиве так чи інакше кожній дитині. А результат – дитяча творчість, тобто той рівень оволодіння соціальним досвідом, для якого характерний самостійний вибір дошкільником спрямованості його діяльності, постановка цілей та вміння виробляти новий продукт [2, с. 7].

Креативність виражається у здатності до задуму, реалізації комбінування своїх знань та уявлень, у можливості та бажанні експериментувати, у здатності до створення образу, продумування і втілення ролі [1, с. 58].

Л. Віготський стверджував, що “творчою ми називаємо ту діяльність, яка приносить щось нове, оригінальне, однаково, чи буде це створено творчою діяльністю будь-якого внутрішнього світу або побудовою розуму чи почуття, яке виявляється в самій людині” [5, с. 37]. Будь-яка праця дошкільників, яка виходить за межі рутини, є творчим процесом. Отож, все те, де дитина виявляє себе, щось змінює, уявляє, створює хоча-б частинку чогось нового, ми називаємо талантом.

Значний вплив на розвиток дитини надає конструктивна діяльність. Конструювання – практична діяльність дітей, змістом якої є складання різних об’єктів з ігрових будівельних матеріалів за допомогою конструктора [6, с. 170]. Така діяльність є основним складним процесом у пізнавальному, інтелектуальному розвитку дитини : вона опановує практичні знання, навчається виокремлювати ознаки, встановлює взаємозв’язки між предметами та деталями, розкриває закономірності з’єднання різних матеріалів, пізнає властивості.

Творчі здібності виявляються в умінні поєднувати елементи нестандартно, по-новому. Працюючи з конструктором, дитина навчається бачити його певні особливості, розвиває власні творчі здібності.

Існують різні типи конструктивної діяльності, які можна використовувати з дошкільниками : за зразком, за задумом та за даними умовами [7, с. 159].

Сутність першого виду полягає у копіюванні запропонованої конструкції. У такий спосіб зразок створюють на очах у дітей, які мають змогу бачити послідовність та особливості процесу. Дошкільник за інструкцією бачить поетапність дій, аналізує об'єкт та з'єднує деталі. Якщо постійно використовувати цей тип діяльності, то дитина не розвиває уміння креативно розв'язувати конструктивні завдання.

Особливістю конструювання за даними умовами є необхідність побудови на основі поставлених дорослим вимог, завдань. Для виконання цього завдання дитині треба бачити залежність призначення об'єкту, вміти враховувати потрібні вимоги, а також зосереджуватися на функціональності моделі. Конструюючи за таким типом конструктивної діяльності, дитина навчається виконувати виріб по-різному, дотримуючись одних і тих самих умов. Це створює передумови для розвитку творчості.

Діяльність за задумом подібна до ігрової діяльності, адже дитина використовує для своїх цілей іграшки, якими вона користується. Коли у дитини є ідея, вона може реалізувати її. Конструюючи будь-яку споруду, дитина сама, без будь-яких зовнішніх обмежень ставить за мету спорудити конструкцію з матеріалу, який є в наявності, та відповідає б задуму у грі.

Навчаючи дітей LEGO-конструюванню, на початковому етапі пріоритетним є показ педагога або старшої дитини, що має хороші конструктивні навички. Із набуттям досвіду роль дорослого зменшується, і поступово діти навчаються аналізувати зразок, добираючи відповідні деталі. Відтак, необхідність у зразку відпадає, і дошкільники віддають перевагу конструюванню за малюнком чи схемою, які теж повинні поступово ускладнюватись [4, с. 15].

Конструювання дошкільників спирається на їх розумову діяльність та сприяє її розвитку. Для того, щоб побудувати конструкцію з LEGO, дитині необхідно спланувати свою діяльність, продумати форму, ретельно обстежити правильні зразки, умовно розуміти, які складові деталі будуть необхідні, співвіднести їх між собою за формою та кольором, детально проаналізувати логіку їх розташування. Проте всі особливості дитина наперед передбачати не

здатна. У ході своєї конструктивної діяльності вона перевіряє їх з даними властивостями та додає необхідні корективи.

Діти, які захоплюються LEGO-конструюванням, відрізняються багатою фантазією, уявою, винахідливістю, активізацією розумових процесів та активним прагненням до творчої діяльності, бажанням винаходити, експериментувати. У них розвинене просторове, асоціативне мислення, що є основою інтелектуального розвитку [8, с. 5].

Використання цеглинок LEGO на заняттях удосконалює та урізноманітнює навчання, робить його оригінальним, творчим та цікавим для дітей.

Для того, щоб дослідити вплив конструктора на розвиток творчих здібностей дітей, був проведений експеримент, який складався із трьох етапів. У процесі експерименту дітей було поділено на дві групи : експериментальну і контрольну. На етапі констатувального експерименту виявилось, що діти контрольної групи впорались краще, ніж діти експериментальної групи, але все одно, у них ще не достатньо сформовані навички конструювання.

Виявлено, що діти експериментальної групи мають високий рівень – 24 %, середній рівень – 40 %, низький – 36 %; контрольна група 32,3 % – високий рівень, 33,3 % – середній, 34,3 % – низький рівень.

У ході організації дослідження експеримент включав у себе ігри з використанням LEGO, які були спрямовані на розвиток творчих здібностей дітей. Дидактичні ігри та вправи використовувались протягом кількох занять та у різних видах діяльності дітей. Формувальний експеримент складався із завдань на розвиток фантазії, креативності, логічності думок, творчості мислення, гнучкості, активності, пам'яті та формування сенсорних основ сприймання.

Для дітей були підібрані такі ігри : “Збираємо валізи”, “Відтвори побачене”, “Побудуй, не розплющуючи очей”, “Зроби за картинкою”.

Дидактична гра “Збираємо валізи” передбачала формування у дітей фантазії, активності, вміння встановлювати позитивні відносини в команді, розвиток творчого мислення, гнучкості.

Для цієї гри потрібно об'єднатись у дві команди. У вихователя є мішечок,

з якого кожна дитина повинна витягнути одну цеглинку LEGO. Завдання обох команд – зібрати фігуру людини. Далі пропонуємо їм уявну ситуацію : вони їдуть на відпочинок без дорослих. Для цього їм напередодні треба самостійно скласти свій чемодан. Завдання дітей – скласти з деталей конструктора речі, які вони візьмуть з собою. Після закінчення часу команди міняються валізами та відгадують, які речі команда буде брати з собою.

Метою гри “Відтвори побачене” є формування сенсорних основ сприймання, вміння порівнювати та узагальнювати, розвиток у дітей креативності, гнучкості.

Вихователь висипає перед дітьми набір цеглинок. Завдання дітей – побудувати яку-небудь конструкцію із цих цеглинок і описати її один одному.

Цікавою та захоплюючою виявилася гра “Побудуй, не розплющуючи очей”. Її метою був розвиток у дітей дрібної моторики, креативності, гнучкості, уяви, активності, формування вміння конструювати із закритими очима.

У грі перед дітьми лежить плата і конструктор. Вони закривають очі та намагаються що-небудь побудувати. Після цього повинні вигадати захоплюючу назву до цієї конструкції.

Гра “Зроби за картинкою” передбачала розвиток спостережливості, пам’яті, уваги та логічності, уміння співвідносити зображене на картці зі своїм виробом.

Перед дітьми лежать картки зі схемами-будівлями, а дошкільники повинні їх назвати, максимально наблизитися до зразку оригіналу та зробити виріб.

У процесі формувального експерименту діти були активними, лише деякі (12 %) діти не справлялися з завданням. Інші, 37 % були на середньому рівні.

Для перевірки ефективності використаних дидактичних ігор з LEGO у процесі експерименту був проведений контрольний експеримент та визначено динаміку розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Проаналізувавши отримані результати, ми прийшли до таких висновків:

ігри сприяли розвитку мислення, пам'яті, активізували у них увагу, а також вплинули на показники таких творчих компонентів у дошкільників, як фантазія, творче мислення, креативність, активність, логічність, гнучкість.

Контрольний експеримент дозволив виявити, що рівень здібностей дітей експериментальної групи, завдяки використанню на заняттях та у діяльності LEGO конструктора, підвищився і складає : 35 % – високий рівень, 38 % – середній рівень, 27 % – низький рівень.

Отже, можна сказати, що ігри з використанням конструктора LEGO впливають на розвиток творчих здібностей дітей, покращують знання, формують інтерес. Дитина, яка захоплюється конструюванням, відрізняється добре розвинутою уявою, розвиненим просторовим мисленням, фантазією, технічними навичками, винахідливістю, бажанням творити та експериментувати. Використання LEGO в закладах дошкільної освіти дозволяє дитині думати, фантазувати, діяти та не боятися помилятися при вирішенні конструктивних дій, піднімає на більш високий рівень інтелектуальний розвиток та пізнавальну активність старших дошкільників, а це є однією зі складових успішності їх подальшого навчання у школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернс Р. К. Розвиток креативності у старших дошкільників / Р. К. Бернс. – Київ : Дошкільне виховання, 2010. – 418 с.
2. Біла І. Феномен дитячої творчості / І. Біла // Дошкільне виховання. – № 1. – 2011. – С. 7
3. Біла І. Н. Особливості творчого конструювання в дошкільному віці / І. Н. Біла // Studia Humanitatis. – 2017. – №1. – С. 10
4. Бондар Л. LEGO-конструктор в освітньому процесі різновікової групи/ Л. Бондар, С. Гуцол // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – №2. – С. 20
5. Виготський Л. С. Уява і творчість в дитячому віці / Л. С. Виготський // Психол. нарис : Кн. для учителя. – 3 вид. – К. : Видавничий дім, 1991. – 93 с.

6. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
7. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія // Т. В. Дуткевич. – Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
8. Шевчук Н. Інтеграція LEGO-конструювання в освітній процес / Н. Шевчук // Палітра педагога. – 2018. – №6. – С. 8.

Омельяненко О. А., В. А. Волкова Развитие творческих способностей дошкольников с помощью LEGO в процессе занятий в дошкольном учреждении. – Статья.

Анотация: в статье раскрыты теоретические основы проблемы творческих способностей дошкольников, определены особенности конструирования как одного из эффективных средств развития творчества у детей. Представлены результаты эксперимента с дошкольниками с использованием конструктора LEGO.

Ключевые слова: способности, конструирование, творческая деятельность, креативность, LEGO.

O. Omelianenk, V. Volkova. Developing Preschool Creativity with LEGO in a Preschool. - Article

Summary: the article reveals the theoretical foundations of the problem of creative abilities of preschoolers, defines the design features as one of the effective means of developing creativity in children. Presents the results of an experiment with preschoolers using the LEGO constructor.

Key words: abilities, design, creative activity, creativity, LEGO.